

Apud Euphratem et Nilum crescunt arundines magnitudine arborum.

VERS. 33. — TEMPS EST, etc., in tempore quo trituratur, aut quo terunt eam, sub. boves aut equi suis pedibus. q. d. : Babylon est nunc opulenta et similis arce; tempore quo in eâ tritura fit : sed mox spoliabitur suis opibus. VENIET, etc., id est, brevi spoliabitur omnibus bonis, ut agri omnibus frugibus tempore messis.

VERS. 34. — COMEDIT ME. Verba synagogæ (vel potius, habitatrix Sion è vers. seq.), querentis de Nabuchodonosore. DRACO. (Vid. Is. 27, 1.) ERGIT ME, sub. regione meâ.

VERS. 35. — RAPINA MEI, id est, rapina opum meorum, et caro interfectorum meorum, sive qui ex meis sunt occisi, debent imputari Babyioni. SANGUIS MEUS, id est, sanguis civium meorum qui in me effusus est, ascribi debet Chaldeis.

VERS. 36. — MARE EUS. Comparat immensas opes mari inexhaustæ, et fontis : quod ex eis thesauris ut è fonte aqua, deprimantur.

VERS. 37. — IN ACERVOS, sub. lapidum. STUPOR, vel, admiratio. Admirationem sibi testantur, qui viderint Babylonem destructam. (Vid. supra 24, 4.) (1.)

VERS. 39. — IN CALORE EORUM, etc. Cùm incaluerint tino, ponam, sub. in malum, id est, in convivio quo celebraturus est Balhasar suis nobilibus, ut scribitur Dan. 5, 1, efficiam ut convivium eorum sit illis periculosum. Utitur plurali coniviva : quod convivium Balhasar esset instar mulorum conviviorum, od rerum copiam. (De conivio, die festo, seu gaudiis fidem facit Xenophon. et Herodot. Grot.)

VERS. 40. — AD VICTIMAM; ad mactandum, id est, ad locum ubi jugulatur.

VERS. 41. — SESAC. Sesac Babylonem esse supra 15, 26, ex præsentis loco colligitur. Miratur in spiritu eversionem Babylonis : quia humanis viribus expugnari posse non videbatur. LAUS OMNIS TERRÆ. Hebr., gloria universæ terræ? QUOMO, etc., id est, unde hoc fit ut Babylon reddat attonitas gentes vicinas ruinâ suâ et calamitate?

VERS. 42. — MARE, id est, immensus exercitus Medorum et Persarum (2).

(1) VERS. 38. — SMUL UT LEONES RUGIENT, vel, 4° Modi, præ ferocitate, vel alacritate invadendi; vel, 2° Babyionii, præ dolore; vel potius, in festivitate illâ de quâ vide advers. 54; q. d. : Magno clamore festum agent diem eo ipso tempore quando urbs capietur. (Synopsis.)

(2) ASCENDIT SUPER BABYLONEM MARE. Exercitus passim cum alluvionibus c mparantur. Cyri copie in Babylonem ejusque agrum inundavere, eum mare tellurem obruit. Usurpari etiam ad verbum potest : Babylonem universa lacus et stagnum fiet. Clausa Euphratis aquæ, impedito illarum cursu, in agro subsidunt, eumque mari similem efficiunt. Ab ipsâ Magni Alexandri ætate, ingentes erant propè Babylonem lacus, regionem latissimè occupantes, quibus plura veterum regum sepulchra obreolantur. Deserit Babylonem, neglectaque fossarum Enphratis curâ, longè majus exudium aquæ peperere : ad eum ut minuter Isaias foret et Babylonis ager nautarum, et eorum qui linternas

VERS. 43. — CIVITATES. (Constabat Babylon duabus civitatibus, interiore et exteriori, ut loquitur Beorosius. Grot.)

VERS. 44. — QUOD DEGLUTIVIT. Hebr. devorationem ejus, hoc est, omnia anathemata sive donaria eripuit illi Perse (1).

VERS. 46. — ET SE FORTE MOLLESCAT. Subaudit : Ego autem dico vobis; aut 7° conjunctio vacat. IN TERRA, sub. Chaldaea. IN ANNO RUMOR, etc., rumorem belli subsequetur alius major rumor. Obscurè docet tempus expugnandæ Babylonis, quod accidit tertio anno Balhasar, qui tribus annis regnavit. Primò, belli rumor sparsus est : secundò, advennerunt Perse : tertio, expugnata fuit Babylon. SUPER DOMINATOREM, post dominatorem, sub. veniet. Cyrus enim Dario successit (2).

VERS. 48. — ET LAUDES DICENT. Et jubilabunt (3).

VERS. 49. — ETIAM PROPTER BABEL, etc., etiam per Babylonem, vel, in Babylone ceciderunt interfecti ejus, etc. Videtur meminisse cordis iustorum, quæ ostendat Babylonem justis esse destrudam. Sicut Babylon prostravit in Israel interfectos, ita prosternerunt interfecti Babylonis in totâ terrâ (Caldæâ, scilicet. Grot.)

VERS. 50. — EVASORES A GLADIO, id est, qui fugis gladium in exilio Jerosolymitano (vel potius, Babylico. Grot.) A LONGE, post longum tempus, nempe post septuaginta annos.

VERS. 51. — PUDORE AFFECTI SENSUS. Sub. Et dicite, Nos, etc. QUONIAM AUDIVIMUS, etc., cùm audivimus, etc., q. d. : Pudet nos ignominie majorum nostrorum, et contumelie quâ Barbari Deum affecerunt, destructo ejus templo.

VERS. 52. — GENET QUI OCCIDETUR, effundendo scilicet animam.

VERS. 53. — MUNIERIT, etc., ad verbum, munierit altitudinem fortitudinis suæ. Pro, et fortificaverit altitudinem et robor summ : hoc est, cùm cinxerit urbem suam muris altissimis et validissimis.

VERS. 54. — VOX CLAMORIS, sub. audietur, id est, clamor ingens testis contritionis sive contractionis magnæ erumpens è Babylone, audietur.

agunt, domicilium fiat, atque hi in ejus loci insulis sedes ponant. (Calmet.)

(1) VERS. 45. — EGREDI MINI. Ut supra, vers. 6. (Maldonatus.)

(2) VERS. 47. — DIES VENIUNT, etc. Clarior sic : Quia tunc, tertio illo anno, venerit tempus. CONFUNDETUR. Nihil virum habebit, Grotius. Pudefient videntes deos suos nihil posse, Vatablus. INTERFECTI EUS CADENT, etc. Melius, salutatores ejus, Grotius.

(3) ET LAUDABUNT. Hic consequenter ponitur laus divina de justitiâ contra Babylonem factâ, cùm dicitur : Et laudabunt super Babylonem, id est, angelos et homines, ideò subditur.

ET OMNIA QUÆ IN EIS SUNT. Et accipitur hic, et pro, id est, eorum enim est habitatio angelorum, et terra hominum.

QUA AB AQUILONE. Scilicet Modi et Persæ qui veniunt ab Aquilonis parte respectu Babyionis. Et subditur una causa, scilicet, occisio crudelis filiorum Israel, cùm dicitur : Et anomodo, etc. (Lyranus.)

VERS. 55. — VASTAT, vel, vastaturus est, et perdet.

VOCEM MAGNAM. Quia magna turba magnum tumultum facit, ideò rocem pro turbâ accipit, q. d., ubi nunc est magnus tumultus, erit magnum silentium, occisus civibus (vel simpliciter, tocem arrogantem. Calmet). FLUCTUS, id est, turmæ (hostiles, ut innunt sequentia : vel, sonitum lugubrem intellige. Calmet). EDETUR, etc., hoc est, intentissima erit et fortissima vox eorum.

VERS. 56. — REDDENDO REDDET, vel, rependendo rependet illis.

VERS. 57. — INEBRIARE FACIAM, sub. calice iræ meæ. DORMIENT, etc., id est, morientur : quia est magna similitudo mortis et somni.

VERS. 58. — ET LABORABUNT, etc., vel, et fatigabuntur populi : plebs item in extinguendo igni, id est, non poterunt extinguere ignem quo flagrat Babylon (1).

VERS. 59. — VERBUM, etc., Sing. pro plur. ac si dicat : Hæc sunt verbaque, etc. QUIETIS, id est, recreationis. Hic locus non est intelligendus de captivitate Sedeciae, sed de profectioe quam suscepit in Babylonem anno quarto regni sui, ut Nabuchodonosorem inviseret, illumque salutare. Hujus autem profectiois comitem sibi ascivit Seraiam principem, cujus commercio uti solebat quoties animam remittere volebat et recreare, à seriis negotiis respirando. Chald. paraph. verit, princeps muneris, pro munerum, id est, præerat muneribus offerendis regi, q. d. : Cùm quis offerre velit munera quadam regi, ille excipiebat ea, et offerrebat regi.

(1) MURUS BABYLONIS ILLE LATISSIMUS, 50 cubitorum in latum, 200 in altum, 450 stadiorum in ambitum porrectus, teste Herodoto, Diodoro, Solino, et aliis, suffossione suffodietur, et portæ ejus excelsæ centum, igni comburentur à Persis. Labores populorum totius penè Asiæ tot annis, tantis sumptibus erecti, momento redigentur in favillam, inquit Chaldæus, et Lyranus.

Porro prophetiam hanc contra Babylonem scripto tradidit Jeremias deferendam in Babylonem.

(Tirinus.)

CAPUT LII.

1. Filius viginii et unius anni erat Sedecias cùm regnare cœpisset, et undecim annis regnavit in Jerusalem : et nomen matris ejus Amital, filia Jeremie de Lohna.

2. Et fecit malum in oculis Domini, juxta omnia quæ fecerat Joachin :

3. Quoniam furor Domini erat in Jerusalem et in Juda, usquequò proficeret eos à facie suâ : et recessit Sedecias à rege Babyionis.

4. Factum est autem in anno nono regni ejus, in mense decimo, decimâ mensis, venit Nabuchodonosor rex Babyionis, ipse et omnis exercitus ejus, adversus Jerusalem, et obsederunt eam, et ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu.

5. Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciae.

6. Mense autem quarto, nonâ mensis, obtinuit famæ civitatem : et non erant alimenta populo terre.

VERS. 61. — VERBA HÆC, sermones istos, tunc dices (1).

VERS. 65. — CUM COMPLEVERIS LEGERE. Hebraismus, cùmque finem feceris legendi totum librum istum. EUM, sub. librum.

VERS. 64. — ET NON CONSUMBERE, etc., neque consistet propter afflictionem quam ego inducam contra illam, ita ut fatigaretur, sub. cives ejus, id est, hostibus non poterunt resistere. Hæcque, etc., id est, Hactenus Jeremias vaticinatus est de eversione Babyionica (2).

(1) VERS. 62. — DOMINE, TU LOCUTUS ES. Ac proinde futurum id credo. NE SIT QUI IN EO HABITET. Ita ut nemo in eo sit habitaturus. (Grotius.)

(2) Heb. : Sic submergetur Babel, nec resurget. Simile illud Horatii : Epod. 16, 25 :

... Simul imis saxa veniunt

Vadis levata, non redire sit nefas.

« Quod de Phocorum facto admiratum, qui pariter, « ut hic Seraias, verbis adhibentes signum conspicuum, « uti mos erat illo seculo, laminam plumbeam in « mare jecerat. » Grotius. Rem enarratam lege ab « Herodoto, l. 1, cap. 165. Conf. not. ad Ose. 1, 2. « Ita ut defatigaretur : nec vires amplius habeant ad « surgendum, malorum magnitudine et copiâ obruti. « Erant, qui hanc vocem otiosam hic judicarent, et è « comitate 58 hæc tenerent translata esse conjecerent. « Sed rectè Schunrreus observat, legitimam causam « vocem illam damnam non existere. « Eleum licet « apud Alexandrinum non exstat quod respondeat, « reliqui tamen interpretes, Vulgatus, Chaldæus et « Syrus, imò etiam Aquila et Symmachus in codice « Syro-Hexaplarî eâ hand dubiè usi sunt : præterea « lectio ipsa tantum adest, ut suâ se facilitate con- « mendeat, et omittenda potius quam addenda videri « deberet interpretibus librariorum. Quod N. Guil- « Schroederus offert in Observat. ad orig. Hebr., p. « 56, וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל, « esse et rotabuntur, uti lapis vi in aquam projectus « inter sidendum rotatur, donec fundum attingat, « non satisfacit. Quis sibi persuadet eandem pro- « cibus vocem alio planè usi hic posteam esse, quàm « modo ante. vers. 58 ? Nos quidem malimus val- « e gatum illud tenere : Et defatigabuntur Babyionii, « et nequeunt vires recipere. » Hæcque verba Jeremias. Hæc est clausula non ad hanc tantum partem, sed ad totum librum pertinet, ut apparet ex iis quæ in argumento cap. 52 dicuntur. (Rosenmuller.)

CHAPITRE LIII.

1. Sédécias avait vingt-un ans lorsqu'il commença à régner; il régna onze ans dans Jérusalem. Sa mère s'appelait Amital, et était fille de Jérémie de Lohna.

2. Il pécha devant le Seigneur, et commit tous les mêmes crimes que Joachin;

3. Parce que la fureur du Seigneur était sur Jérusalem et sur Juda, jusqu'à ce qu'il les eût rejétés loin de sa face; et Sédécias se révolta contre le roi de Babylo.

4. Or la neuvième année de son règne, le dixième jour du dixième mois, Nabuchodonosor, roi de Babylo, marcha avec toute son armée contre Jérusalem; il l'assiégea, et il bâtit des forts tout autour de ses murailles.

5. La ville fut assiégée jusqu'à la onzième année du règne de Sédécias.

6. Mais le neuvième jour du quatrième mois, la famine fut grande dans toute la ville; et il n'y avait plus de vivres pour le peuple.

7. Et dirupta est civitas, et omnes viri bellatores ejus fugerunt, exieruntque de civitate nocte, per viam porte que est inter duos muros, et ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gyro), et abierunt per viam que ducit in eremum.

8. Persecutus est autem Chaldæorum exercitus regem : et apprehenderunt Sedeciam in deserto quod est juxta Jericho : et omnis comitatus ejus diffugit ab eo.

9. Cùmque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babilonis in Reblatha, que est in terra Emath, et locutus est ad eum judicia.

10. Et jugulavit rex Babilonis filios Sedeciae in oculis ejus : sed et omnes principes Juda occidit in Reblatha.

11. Et oculus Sedeciae eruit, et vixit eum compedibus, et adduxit eum rex Babilonis in Babylonem, et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis ejus.

12. In mense autem quinto, decimâ mensis, ipse est annus decimus Nabuchodonosor regis Babilonis : venit Nabuzardan princeps militiæ, qui stabat coram rege Babilonis in Jerusalem.

13. Et incendit domum Domini, et domum regis, et omnes domos Jerusalem, et omnem domum magnam igni combussit.

14. Et totum murum Jerusalem per circuitum destruxit cunctis exercitus Chaldæorum, qui erat cum magistro militiæ.

15. De pauperibus autem populi, et de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, et de peregrinis, qui transfugerant ad regem Babilonis, et cæteros de multitudine, transtulit Nabuzardan princeps militiæ.

16. De pauperibus verò terræ reliquit Nabuzardan princeps militiæ vitatores et agricolas.

17. Columnas quoque areas, que erant in domo Domini, et bases, et mare æneum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, et tulerunt omne æs eorum in Babylonem.

18. Et lebetes, et creagras, et psalteria, et phialas, et mortariola, et omnia vasa ærea, que in ministerio fuerant, tulerunt :

19. Et hydrias, et thymiamateria, et urceos, et pelves, et candelabra, et mortaria, et cyathos : quotquot aurea, aurea, et quotquot argentea, argentea, tulit magister militiæ.

20. Et columnas duas, et mare unum, et vitulos duodecim areas, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini : non erat pondus aeris omnium horum vasorum.

21. De columnis autem, decem et octo cubiti altitudinis erant in columnâ unâ, et funicibus duodecim cubitorum circumbat eam : porro grossitudo ejus quatuor digitorum, et intrinsecus cava erat.

22. Et capitella super utramque aream : altitudo capitelli unius quinque cubitorum : et reticula, et mallogranata super coronam in circuitu, omnia ærea. Similiter columnæ secundæ, et totum le reste de même.

23. Et fuerunt mallogranata nonaginta sex depen-

7. Et la brèche ayant été faite, tous les gens de guerre s'enfuirent, et sortirent de la ville pendant la nuit, par le chemin de la porte qui est entre les deux murailles, et qui mène au jardin du roi ; et ils se retirèrent par le chemin qui mène au désert, pendant que les Chaldéens environnaient la ville de toutes parts.

8. En même temps l'armée des Chaldéens poursuivit le roi Sédécias, et ils le prirent dans le désert qui est près de Jéricho, et tous ceux qui l'avaient suivi s'enfuirent et l'abandonnèrent.

9. Or les Chaldéens, ayant pris le roi, l'amènèrent au roi de Babylone, à Reblatha, qui est au pays d'Emath ; et Nabuchodonosor lui prononça son arrêt.

10. Et le roi de Babylone fit tuer les fils de Sédécias devant les yeux de leur père, et il fit mourir en même temps tous les princes de Juda à Reblatha.

11. Il fit ensuite arracher les yeux à Sédécias, le fit charger de fers ; et le roi de Babylone l'emmena à Babylone, et l'enferma dans une prison jusqu'au jour de sa mort.

12. La dix-neuvième année du règne de Nabuchodonosor, roi de Babylone, le dixième jour du cinquième mois, Nabuzardan, général de l'armée des Chaldéens, qui commandait par l'ordre du roi de Babylone dans Jérusalem,

13. Brûla la maison du Seigneur, le palais du roi, et toutes les maisons de Jérusalem ; et il mit le feu dans toutes les grandes maisons.

14. Et toute l'armée des Chaldéens, qui était avec leur général, abattit toutes les murailles qui étaient autour de la ville de Jérusalem.

15. Et Nabuzardan, général de l'armée, transféra à Babylone les plus pauvres d'entre le peuple qui étaient demeurés dans la ville, ceux qui s'étaient rendus au roi de Babylone, et tout le reste du peuple.

16. Il laissa seulement d'entre les plus pauvres du pays les vigneronniers et les laboureurs.

17. Les Chaldéens brisèrent aussi les colonnes d'airain qui étaient dans la maison du Seigneur, avec leurs bases, et la mer d'airain qui était dans la maison du Seigneur, et ils en emportèrent tout l'airain à Babylone.

18. Ils emportèrent aussi les chaudières, les poêles, les instruments de musique, les coupes, les mortiers et tous les vases d'airain qui servaient au ministère du temple.

19. Le général de l'armée prit aussi les vases, les encensoirs, les bassins et les chaudrons, les chandeliers, les mortiers et les tasses, une partie de ces vases étant d'or, et l'autre d'argent.

20. Il prit aussi les deux colonnes, la mer et les douze bœufs d'airain qui en faisaient la base, que le roi Salomon avait fait faire dans la maison du Seigneur ; le poids de l'airain de tous ces vases ne pouvait s'estimer.

21. L'une de ces colonnes avait dix-huit coudées de haut ; elle était environnée d'un cordon de douze cordées ; elle était épaisse de quatre doigts et creuse au dedans.

22. L'une et l'autre de ces colonnes avait son chapiteau d'airain ; le chapiteau de l'une avait cinq coudées de haut et des rets et des grenades qui le couvraient tout autour ; le tout était d'airain, et la seconde colonne avait des grenades, et tout le reste de même.

23. Quatre-vingt-seize grenades pendaient et so

dentia : et omnia mallogranata centum, retiaculis circumdabantur.

24. Et tulit magister militiæ Saraiam sacerdotem primum et Sophoniam sacerdotem secundum, et tres custodes vestibuli.

25. Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat præpositus super viros bellatores : et septem viros de his qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate : et scribam principem militum, qui probabat tyrones : et sexaginta viros de populo terræ, qui inventi sunt in medio civitatis.

26. Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, et duxit eos ad regem Babilonis in Reblatha.

27. Et percussit eos rex Babilonis, et interfecit eos in Reblatha in terrâ Emath : et translatus est Juda de terrâ suâ.

28. Iste est populus quem transtulit Nabuchodonosor : In anno septimo, Judæos tria millia et viginti tres :

29. In anno octavo decimo Nabuchodonosor, de Jerusalem animas octingentis triginta duas :

30. In anno vigesimo tertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiæ animas Judæorum septingentas quadraginta quinque. Omnes ergo animas quatuor millia sexcentæ.

31. Et factum est in trigesimo septimo anno migrationis Joachin regis Juda, duodecimo mense, vigesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babilonis ipso anno regni sui, caput Joachin regis Juda, et eduxit eum de domo carceris.

32. Et locutus est cum eo bona, et posuit thronum ejus super thronos regum qui erant post se in Babylone.

33. Et mutavit vestimenta carceris ejus, et comedit panem coram eo semper cunctis diebus vite sue.

34. Et cibaria ejus, cibaria perpetua dabantur ei à rege Babilonis, statuta per singulos dies, usque ad diem mortis sue, cunctis diebus vite ejus.

TRANSLATIO EX HEBRÆO.

1. Viginti et unius anni erat Sidiachus quando regnavit in Jerusalem, et nomen matris ejus Chamatal, filia Irmeahu de Libnah. — 2. Et fecit malum in oculis Domini, juxta ea que fecit Iehoaicim. — 3. Quia propter furorom Domini qui fuerat contra Jerusalem et Lehudah usquequo projicere faceret eos à facie suâ, rebellavit Sidiachus contra regem Babel. — 4. Et fuit anno nono regni ejus, mense decimo, decimâ mensis : Venit Nebuchad-Sidiachus contra regem Babel. — 5. Et fuit anno nono regni ejus, mense decimo, decimâ mensis : Venit Nebuchad-Sidiachus contra regem Babel, ipse et omnis exercitus ejus adversus Jerusalem, et castrametati sunt contra eam, et ædificaverunt contra eam munitionem undique. — 6. Mense quarto, nonâ mensis invaluit famas in civitate : et non erat pondus populo terræ. — 7. Et dirupta est civitas, et omnes viri bellatores fugerunt, exieruntque de civitate nocte per viam porte, et que erat inter duos muros que est juxta hortum regis (et Chasdim erant juxta civitatem per circuitum) et desertis Jericho, et omnis exercitus ejus dispersus est ab eo. — 8. Et comprehenderunt regem, et ascenderunt fecerunt eum ad regem Babel in Riblah, in terram Chamath : et locutus est cum eo judicia. — 9. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 10. Et oculus rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 11. Et oculus rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 12. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 13. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 14. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 15. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 16. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 17. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 18. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 19. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 20. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 21. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 22. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 23. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 24. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 25. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 26. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 27. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 28. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 29. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 30. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 31. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 32. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 33. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 34. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 35. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 36. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 37. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 38. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 39. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 40. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 41. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 42. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 43. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 44. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 45. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 46. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 47. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 48. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 49. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 50. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 51. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 52. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 53. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 54. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 55. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 56. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 57. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 58. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 59. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 60. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 61. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 62. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 63. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 64. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 65. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 66. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 67. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 68. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 69. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 70. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 71. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 72. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 73. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 74. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 75. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 76. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 77. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 78. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 79. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 80. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 81. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 82. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 83. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 84. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 85. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 86. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 87. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 88. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 89. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 90. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 91. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 92. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 93. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 94. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 95. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 96. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 97. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 98. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 99. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah. — 100. Et jugulavit rex Babel filios Sidiachus in oculis ejus : et etiam omnes principes Ichudah jugulavit in Riblah.

transmigrare fecit Nebuzaradan magister laniorum *juguladorum*.—16. De pauperibus verò terre remanere fecit Nebuzaradan magister laniorum, vitiores et agricolas.—17. Et columnas aereas, quae erant in domo Domini, et bases, et mare aereum quod erat in domo Domini, confregerunt Chasdim, et detulerunt omne aes eorum in Babel.—18. Et lebetes, et scopas, et thalibula, et pelves et ollas, et candelabra, et mortariola, et ministrabant, tulerunt.—19. Et hydrias, et thalibula, et pelves et ollas, et candelabra, et mortariola, et cyathos: quae aurea, aurea: et quae argentea, argentea: tulit magister laniorum.—20. Columnas duas, mare unum, et boves duodecim aereos qui erant sub basibus, quos fecerat rex Selomoh in domo Domini: non erat pondus aëris eorum, omnium vasorum istorum.—21. Et columnas, quarum octodecim cubitorum erat altitudo columnae unius, et filum duodecim cubitorum quod circumbat eam: cujus grossitudo erat quatuor digitorum vacua.—22. Et capitellum quod erat super eam aereum: altitudo verò capitelli unius quinqve cubitorum erat: et retiaculum, et malogranata super capitellum per circuitum, omnia aerea. Et sicut haec, columnae secundae, et malogranata.—23. Et fuerunt malogranata nonaginta et sex: ad plagam unam: omnia malogranata centum, super retiaculum per circuitum.—24. Et tulit magister laniorum Seraiah sacerdotem primum, et Sephaniah sacerdotem secundum: et tres custodes liminis.—25. Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat propositus super viros bellatores: et septem viros ex iis qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate: et scribam principem militiae, qui militare faciebat populum terrae, et sexaginta viros de populo terrae, qui inventi sunt in medio civitatis.—26. Et tulit eos Nebuzaradan magister laniorum, et ire fecit eos ad regem Babel in Riblah.—27. Et percute re fecit eos rex Babel, et interfecit eos in Riblah in terra Chamath: et translatus est Iehudah de terra sua.—28. Iste est populus, quem transferre fecit Nebuchadrezzar: anno septimo Iehudaeos tria millia et viginti tres.—29. Anno decimo octavo Nebuchadrezzar transferre fecit de Ierusalem animas octingentas triginta duas.—30. Anno tertio et vicesimo Nebuchadrezzar, transferre fecit Nebuzaradan magister laniorum Iehudaeorum animas septingentas quadraginta quinque: omnes animas, quatuor millia et sexcenta.—31. Et fuit tricesimo septimo anno transmigratiois Iehoiachin regis Iehudah, duodecimo mense, vicesimâ quintâ mensis, elevavit Evilmerodach rex Babel anno regni sui, caput Iehoiachin regis Iehudah, et eduxit eum de domo carceris.—32. Et locutus est cum eo bona, et posuit thronum ejus super thronum regum, qui erant secum in Babel.—33. Et mutavit vestimenta carcerata ejus, et comedeat panem coram eo semper omnibus diebus vitae suae.—34. Et portio ejus portio quotidiana dabatur ei a rege Babel per singulos dies ejus, usque ad diem quo mortuus est, omnibus diebus vitae ejus.

COMMENTARIUM.

VERS. (1) 1.—QUANDO REGNAVIT, cum regnum esset adeptus. Principium istud capituli habetur 2 Reg., 14, 18, et seq.

VERS. 2.—IN OCULIS DOMINI, id est, quod summopere displicuit Domino (2).

VERS. 4.—ET FUIT, etc. Haec sequentia scribuntur etiam ad verbum ferè 2 Reg. 25, 4, ubi fusiis omnia explicantur, et supra, 59, 1. MENTIONEM VIDE, vel, *lurres lignae*.

VERS. 5.—ET VENIT CIVITAS, etc., Hypallage, pro *Obsidio venit in urbem*, id est, obsessa est urbs.

VERS. 6.—NONA MENSIS, Hebraismus, pro, *nona ejusdem*.

(1) Quæres an hoc caput sit Jeremia? Respondent Theodor., Hugo, Raban et Lyran. esse; quibus addit, translatum esse hoc caput ex lib. 4 Reg., cap. ult., in hunc locum: libri enim tertii et quarti Regum auctor est Jeremia, ut ex Procopio, Kimchi, et Isidoro docent Sixtus Senensis, l. 1, Biblioth. et Abulens., q. 4 in c. 17 Inducam. Inde ergo illud hic transtulit Baruch scriba et compilator oraculorum Jeremiae, idque tum ut ea quae toto libro contra Ierusalem prophetavit Jeremia, impleta esse ostenderet; tum ut viam sterneret ad lamentationes sequentis. Unde Baruch quadam addidit ex se, scilicet gestia post mortem Jeremiae, ut exaltationem Joachin, factam post mortem Nabuchodonosoris sub Evilmerodach. Certum est hoc caput esse canonicum Scripturam. (Corn. à Lap.)

(2) VERS. 3.—RECESSIT. Cum integerrimum jurando promississet Scythias Nabuchodonosori fidem ac servitutem, quamquam tantummodo perjurus, gravissimi tamen criminis reus Deo erat. (Calmet.)

VERS. 7.—PER VIAM PORTAE, etc. Vide supra, 59, 4.

VERS. 9.—ET LOCUTUS EST CUM EO JUDICIA (1), id est, increpavit eum acriter. Opponitur ei quod postea sequitur: *Et locutus est cum eo bona*, id est, humaniter eum affatus est. (Vid. 2 Reg. 25, 6.) (2)

VERS. 12.—QUI STABAT, id est, astare solebat regi Babilonis. Gallicè, *le Connétable*: pro hoc 2 Reg. 25, 8, legitur, *servus regis Babel* (3).

(1) LOCUTUS EST CUM EO JUDICIA. Fuerat enim perdidit in Deum, atque regi Babilonis non servavit fidem. Unde iratus Deus, qui ob impietatem ejus et populi Israel illum punire decreverat, dedit illi animam repugnandi, quod rex Babilonis provocatus contra illum arma sumeret, et serviret in impios homines, qui nullis minis aut beneficiis ad poenitentiam emoliri poterant. (Monsters.)

(2) VERS. 10.—SED ET OMNES PRINCIPES. Dicit Babbinus Salomon quod isti fuerunt sept. judices ordinari, eo quod relaxaverunt juramentum Sedeciae. Alii autem dicunt quod fuerunt principes inducentes Sedeciam ad rebellandum regi Babilonis.

USQUE AD DIEM MORTIS EJUS. Licet autem mortuus fuerit in carcere, tamen rex Babilonis statum ejus regnum considerans, fecit eum sepeliri honorificè, sicut praedixerat Jerem. supra 54. (Lyranus.)

VERS. 11.—IN DOMO CARCERIS, praefectorum, inquisitionis, ubi in reos inquirunt. Hebr., *visitationem*, id est, qui plures ministri praefecti erant ad visitandum captivos. (Synops.)

(3) IN MENSE QUINTO, DECIMA MENSIS, Nabuzardan templum crenavit, etc. Quartus Regum narrat, septimâ die mensis decimi Nabuzardanum venisse Hierosolymam, urbemque ac templum cremasse. Ut hoc discernim conciliatur, aiunt, Nabuzardanum septimâ

VERS. 15.—DOMUM MAGNAM, ad verbum, *domum magni*; domos magnatum (1).

VERS. 16.—DE PAUPERIBUS VERO TERRE, q. d., quosdam ex pauperibus reliquit, et quosdam transtulit Babilonem (2).

VERS. 18.—ET PSALTERIA. Doctus inter Hebræos dicit significare instrumenta quibus psallebant, aut cantabant. Alia nomina hujus versûs, et sequentium, vide Exod. 27, 5, et 2 Reg. 25, 1.

VERS. 19.—ET HYDRIAS, ad purificationem scilicet. Alii, *crates*. ET MORTARIOLA, et cochlearia. QUAE AUREA, etc. Hebraismus, id est, tam aurea quam argentea tulit, etc.

VERS. 20.—COLUMNAS DUAS, sub. *acceptit*. QUI ERANT SUB BASIBUS, qui erant sub *mari*, et bases: quae scilicet suppositae erant conchis.

VERS. 21.—ET COLUMNAS, columnae autem, id est, quod ad columnas duas atinet. ET FILUM, et funis, id est, peripheria quae erat duodecim cubitorum. VACUA; alii, *concaeva* (3).

VERS. 23.—NONAGINTA ET SEX, q. d.: Videbantur tantummodo nonaginta sex malogranata: quatuor autem reliqua latebant visum, nam corpus sphaericum aspicit undique non potest uno obtutu. Loquitur igitur de visis. AD PLAGAM UNAM, ad latum unum, vel, in *latere*, apparenti scilicet, id est, quod videri poterat ab eo qui non circumbat totum corpus illud columnae: is enim tum non videbat quatuor reliqua malogranata. CENTUM. Intellige, in *uno ordine*, nam duo erant ordines malorum granatorum: in unoquoque ordine erant centum.

VERS. 24.—TULIT, sub. *è Templo*. PRIMUM, principem, id est, praecipuum. SECUNDUM, sub. *ab eo*, q. d., vicarium summi Pontificis, secundae dignitatis ab illo.

VERS. 25.—PREPOSITUS, vel, *qui erat constitutus super viros bellicosos*. QUI VIDERANT FACIEM REGIS, Hebraismus, ex illis qui assistebant regi, id est, ex domesticis regis, familiaribus, intimis, et assiduis apud regem. ET SCRIBAM, etc., qui habebat potestatem conscribendi exercitum ex populo ejus terrae.

die mensis, Reblatha discessisse, ac decimâ venisse Hierosolymam. Id tamen fieri nequit, ob locorum distantiam. Reblatha abesse debuit Hierosolymâ laevis sexaginta, quarum singulae unius horae iter continent. Aliis placet, illum Hierosolymam venisse die septimâ mensis decimi, et mandata non expresse nisi decimâ die, postquam templum domosque exilavit. (Calmet.)

(3) VERS. 15.—RELIQUIAS HOMINUM QUI IN URBE SUPERERANT. Hunc locum redundanter emendavit ex 2 Reg. 25, 11, 12. Alioqui plebes iidem et *relicti*, vel *relegati* videntur. Ea sane caput hoc multis in locis discrepat ab illo. (Castallo.)

(2) VERS. 17.—CONFREGERUNT, etc., quo facilis portari possent. (Grotius.)

(5) VERS. 22.—ALTIITUDO CAPITELLI UNUS QUINQUE CUBITURUM. Congruit hoc cum 1 Reg. 7, 16, discrepat autem a 2 Reg. 25, 17, ubi est, *trian cubitorum*. Respondet: Capitelli duae partes erant; una inferior et plana, altera superior et curiosè cœlata: illa 2 cubitos, haec 5 obtinebat: illa ibi omittitur, ut ad scalam columnae pertinens, et haec tantum memoratur. (Aurlic. Annot.)

Quidam, qui experitur militaturos. DE POPULO TERRE, plebeios (1).

VERS. 28.—ANNO SEPTIMO (2), hoc est, partim circa finem anni septimi, et partim circa initium anni octavi. Alibi enim scribitur *anno octavo*, 2 Reg. 24, 12.

VERS. 29.—DECIMO OCTAVO (3), id est, in fine decimi octavi, et initio decimi noni. Nam 2 Reg. 25, 8, scribitur decimo nono.

VERS. 30.—OMNES ANIMAE. Hebr.: Omnes personae, quatuor millia et sexcenta.

VERS. 31.—TRANSMIGRATIONIS, ad captivitate. VICESIMA QUINTA, 2 Reg. 25, 27, scribitur *vicesima septima*. Aiunt Hebraei obisse Nabuchodonosor 25, sed inhumatum 27. Aut dicendum regem cepisse hoc die 25, et id adimplevisse 27. ELEAVIT. Calliditissimi sunt capite demisso. *Unde elevare aliquid caput*, est ansam laetitiae præbere, et eum honore afficere, sive pristinae dignitati restituere. Chaldaeus paraph. *magnificavit*. ANNO, id est, primo anno.

VERS. 32.—BONA (femin. pro neutro.), id est, consolatus est eum blandis verbis, et affatus amice. SUPER THRONUM, id est, in loco eminentiore et altiore

(1) VERS. 26.—Hebr.: *Et cepit eos omnes*, vers. 24, 25, recessitos, quos auctores rebellionis in Chaldaeos fuisse probabile est, aut qui in patriâ relicti suores rebellionis futuri videntur. (Rosenmuller.)

(2) ISTE EST POPULUS QUEM TRANSTULIT NABUCHODONOSOR: IN ANNO SEPTIMO, JUDEOS TRIA MILLIA, ET VIGINTI TRES, etc. Quaestio est, quomodo dicat Jeremia anno septimo Nabuchodonosor abducti in captivitatem Judaeos tria millia et viginti tres, cum legamus 4 Reg. 24, eodem illo tempore, id est, simul cum Iehoiachin rege, qui regnavit ante Sedeciam, in captivitatem translatis fuisse decem millia? Resp.: Jeremia signanter dicit Judaeos. Itaque comprehendit tantum eos qui erant de tribu Juda, quorum numerus ad tria millia ascendebat. In quarto anno Iudaeorum Regum, captivi recesserunt ex universâ regione, in qua adhuc multi ex decem tribubus jam olim abductis, residuum remanserant. Quorum omnium numerus, comprehensâ etiam tribu Juda, perveniebat ad summam decem millium. Hanc solutionem quodam indicat nobis ipse locus 4 Reg. 24. Cum enim dictum esset decem millia abductis, postea tantum septem millium fit mentio, subdubietur videlicet à priori numero his tribus millibus ex Juda, qui per se suo numero censebantur. Itaque haec duo loca mutua collatione hoc pacto elucescunt. (Estius.)

(3) IN ANNO OCTAVO DECIMO NABUCHODONOSOR, DE JERUSALEM ANIMAS OCTINGENTAS TRIGINTA DUAS. Quaeritur quomodo verum sit quod Nabuchodonosor, capta civitate sub Sedecia, tantum abduxerit octingentas triginta duas animas, cum superioris dictum sit universam multitudinem populi, exceptis pauperibus terra, translatam esse; et constat civitatem Jerusalem fuisse populosisimam, excepto praesera populo, qui in aliis oppidis, et vicis morabatur? Ad hoc respondendum totius multitudinis, quae abducta fuit non facile potuisse summam iurii, neque id scriptoribus curae fuisse, sed hoc loco (quemadmodum etiam 4 Reg. 24), tantum eos recenseri, qui erant in toto populo illustiores, id quod etiam 4 Reg. 24, significatur cum dicitur: *Transtulit Nabuchodonosor omnem Jerusalem, et uniat versus principes, et omnes fortes exercitus, decem milia in captivitatem*. Ubi illud (*decem milia*) non refertur ad illud (*omnem Jerusalem*) quae complectitur etiam ad illud innumerabile, sed ad id quod sequitur (*et universos principes et omnes fortes exercitus*). (Estius.)

quàm esset thronus regum qui cum eo erant in Babel. ERANT, sub. captivi.

VERS. 55. — CALCEPALLA, quibus utebatur in carcere, id est, dedit ei vestes dignas rege. PANEM (ci-

bum. Vid. Gen. 43, 25). CORAM EO, id est, in aula ejus. VERS. 54. — PER SINGULOS DIES EJUS. Ad verbum, rem diei in die suo. Hebraismus, pro, quotidie, sive per singulos dies ejus.

CORNELII A LAPIDE GEMITUS AC CONCIONIS GESTORUMQUE JEREMIAE SYNOPSIS ET GEMMAE.

CAP. 1. — Audi, Jeremia, audi sacerdos, audi, propheta Domini. Priusquam te formarem in utero novi te, et antiquam exires de vulvâ sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te.

A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui; quia puer ego sum.

Ego dedi te in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum æreum super omnem terram.

Quid tu vides, Jeremia? virgam vigilantem ego video; bene videris; quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud.

Quid tu vides? ollam succensam ego video, et faciem ejus à facie Aquilonis.

Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.

CAP. 2. — Sanctus Israel Domino, primitiæ frugum ejus.

Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt à me, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt?

Obstrepescite, coeli, super hoc, et, portæ ejus, desolamini vehementer.

Duo enim mala fecit populus meus; me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

Scito et vide, quia malum et amarum est reliquissse te Dominum Deum tuum.

A seculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti: Non serviam.

CAP. 3. — Fornicata es cum amatoribus multis; tamen revertere ad me, dicit Dominus; saltem amodo voca me: Pater meus, dixi virginitatis meæ tu es.

Prævaricatrix Juda, et aversatrix Israel, mœchata es cum lapide et ligno.

Revertere, et dabo vobis pastores juxta cor meum; et pascent vos scientiâ et doctrinâ.

In tempore illo vocabunt Jerusalem solum Domini, et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini.

Quomodo ponam te in filios, et tribum tibi terram desiderabilem, hæreditatem præclaram exercituum gentium?

Convertimini, filii, revertentes, et sanabo aversiones vestras.

CAP. 4. — Si abstuleris officicula tua à facie meâ, non commoveberis.

Et jurabis; Vivit Dominus, in veritate, et in iudicio, et in justitiâ.

Novate vobis novale; circumcidimini Domino; et auferite purgamenta cordium vestrorum.

Clamate: Ascendit leo de cubili suo, et prædo gentium se levavit.

Ecce quasi nubes ascendet, et quasi tempestas currus ejus, velociter aquis equi illius; vae nobis, quoniam vastati sumus.

Ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me; contritio super contritionem vocata est, vastata est omnis terra.

Quia sapientes sunt ut faciant mala; bene autem facere nescierunt.

Vocem quasi parturientis audivi, angustias ut puerperæ.

Vox filiae Sion intermorientis, expandentisque manus suas, vae mihi, quia defecit anima mea propter interfectos.

CAP. 5. — Circuite vias Jerusalem, et querite in plateis, an inveniat virum facientem iudicium, et propitius ero ei.

Idcirco percussit eos leo de sylvâ; lupus ad vesperam vastavit eos: pardus vigilans super civitates eorum.

Stupor et mirabilia facta sunt in terrâ; prophetae prophetabant mendacia, et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia.

CAP. 6. — Hæc est civitas visitationis et vindictæ, quia omnis calumnia inventa est in medio ejus.

Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens.

A minore usque ad majorem omnes avaritiæ student: Propheta et sacerdos faciunt dolum, dicentes: Pax, pax, et non erat pax.

Probatorem dedi te in populo meo robustum, et probabis viam eorum. Argentum reprobum vocato gentium, quia Dominus projecit illos.

CAP. 7. — Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est.

Tu ergo noli orare pro populo hoc, et non obsistas mihi; quia non exaudiam te.

CAP. 8. — Ossa principum, sacerdotum et civium, expandent ad solem et lunam quibus servierunt, et quæ adoraverunt.

Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint.

Milvus in cælo cognovit tempus suum; turtur, et hirundo, et cicinia custodierunt tempus adventus sui; populus autem meus non cognovit iudicium Domini.

CAP. 9. — Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum? et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei.

Unusquisque se à proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam.

Deducant oculi nostri lacrymas, et palpebræ nostræ defluant aquas.

Quia ascendit mors per fenestras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos de foris, juvenes de plateis.

CAP. 10. — A signis cæli nolite metuere quæ timegentes, quia nec bene possunt facere, nec male.

Quis non timebit te, ô rex gentium? tuum est enim decus; in universis regnis nullus est similis tui.

Dii qui caelos et terram non fecerunt, pereant de terrâ, et de his quæ sub cælo sunt.

Deus noster est qui facit terram in fortitudine suâ, præparat orbem in sapientiâ suâ, et prudentiâ suâ extendit cælos.

Qui fulgura in pluviam facit, et educit ventum de thesauris suis.

CAP. 11. — Maledictus vir, qui non audierit verba pacti hujus.

Quid est quòd dilectus meus in domo meâ fecit scelera multa?

Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum.

Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis in eâ, et combusta sunt fructeta ejus.

Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam, et non cognovi.

Quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus lignum in panem ejus, et eradamus eum de terrâ viventium.

Tu autem, Domine sabaoth, qui iudicis justè, et probas renes et corda, videam ultionem tuam ex eis; tibi enim revelavi causam meam.

CAP. 12. — Justus quidem tu es, Domine, si dispitem tecum; verumtamen justa loquar ad te.

Quare via impiorum prosperatur? bene est omnibus qui prævaricantur, et iniquè agunt?

Congrega eos quasi gregem, ad victimam, et sanctifica eos in die occasionis; quoniam dixerunt, non videbit novissima nostra.

Si cum pedibus currens laborasti, quomodo contendere poteris cum equis?

Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam; dedi dilectam animam meam in manus inimicorum ejus.

CAP. 13. — Jussu Domini amandi lumbare in Ephrate; et post dies plurimos tuli illud, et ecce computruerat; sic, ait Dominus, putrescere faciam superbiam Judæ.

Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel.

Plorans plorabit et deducet oculus meus lacrymam: quia captus est grex Domini.

Dic regi et dominatrici: Humilitamini, sedete, quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ.

Si mutare potest Æthiops pellers suam, aut pardus varietates suas; et vos poteritis bene facere, cum dixeritis malum.

CAP. 14. — Expectatio Israel, salvator ejus in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terrâ, et quasi viator declinans ad manendum?

CAP. 15. — Si steterit Moses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum; ejectione illis à facie meâ, et egrediantur.

Quòd egrediemur? qui ad mortem, ad mortem; qui ad gladium, ad gladium; qui ad famem, ad famem; qui ad captivitatem, ad captivitatem.

Quis miserabitur tui, Jerusalem? quis ibi ad ro-gandum pro pace tuâ? tu reliquisti me, retrosum abiisti.

Vae mihi, mater mea, quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ? omnes maledicunt mihi.

CAP. 16. — Non accipies uxorem, et non erunt tibi filii et filie in loco isto.

Mortibus enim ægotationum morientur, non plangentur, et non sepelientur.

Ecce ego auferam de loco isto vocem gaudii, vocem sponsi et sponsæ.

Verè mendacium possederunt patres nostri, vanitatem quæ eis non profuit.

CAP. 17. — Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum.

Maledictus homo qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum.

Benedictus vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus.

Pravum est cor omnium et inscrutabile; quis cognoscat illud?

Expectatio Israel, Domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te in terrâ scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.

Et ego non sum turbatus te pastorem sequens, et diem hominis non desideravi, tu scis.

Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis.

CAP. 18. — Surge, et descende in domum figuli; ecce, sicut lutum in manu figuli; sic vos in manu meâ, domus Israel.

Ecce ego figo contra vos malum.